No. 1870 Zaterdag 8 November 1919. 36ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— bij vooruitbetaling.

BUREAU VAN DIT BLAD
St. Elizabeths-gasthuis.
DRUKKER. B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50; voor elken regel meer 7½ cts.

Hoedenstroo.

Onze drie artikelen onder deze titel geplaatst in de No. 1859, 1860 en 1861, in de maanden Augustus en September hebben begrijpelijker wijze ook in Suriname de aandacht getrokken. Voor zoover deze artikelen ook op Suriname van toepassing waren, werden ze door *de Surinamer* in volledigen tekst overgenomen, met de bijvoeging der Redaktie, dat zij later haar eigen opinie daarover zou geven.

Deze belofte heeft de Redactie in het nummer van 5 October ingelost. Wij laten dit artikel hieronder volgen :

„*De Amigoe di Curaçao* klaagt, zooals wij vroeger gezien hebben, steen en been over de nalatigheid van het Surinaamsche Gouvernement, dat ontrouw geworden is aan zijne belofte Curaçao van hoedenstroo te voorzien.

Onze collega beroept zich op de Jaarverslagen van het Departement van Landbouw in Suriname over 1915 en 1918," en na deze geciteerd te hebben, vervolgt de *Surinamer* :

„De conclusie is : Suriname heeft wel aangeplant, maar veel te weinig, en is niet bij machte om zijne eigen vlechtscholen van stroo te voorzien, veel minder om Curaçao nog bij te staan, zooals in het vooruitzicht gesteld werd.

Tegen het feit, dat er een tekort aan hoedenstroo bestaat, is niets aan te voeren. In de Surinaamsche hoedenvlechterij zelf is eene stagnatie ontstaan door het groote gebrek aan tongen. Groote bestellingen hoeden moeten door de vlechtscholen worden geweigerd, omdat er geen grondstoffen voorhanden zijn.

Nu is het de vraag : Heeft het Gouvernement in Suriname schuld aan het ontstaan van dat gebrek ? Is het nalatig geweest, door den aanplant van de Carludovica niet met den noodigen ernst te hebben aangepakt ? Heeft het dus eene eereschuld aan Curaçao nog te voldoen ?

Moet het niet met meer ijver en zorg ook de inheemsche hoedenindustrie bevorderen ?

***

Wat de jaarverslagen van het Departement van den Landbouw mededeelen, geeft voorzeker geen schitterend beeld van de voortvarendheid van het departement bij den aanplant van de Carludovica. Het is de moeite niet waard om in aanmerking te komen voor eene werkelijke behartiging der hoedenindustrie.

Echter wordt in de jaarverslagen niet alles vermeld omtrent dien aanplant. Onvermeld blijft de mislukking van den palmaanplant in de savanna's boven Republiek.

Die mislukking was reeds te voren voorspeld. De grond, welke voor den aanplant uitgekozen werd, is daarvoor geheel en al ongeschikt, zooals door deskundigen gewaarschuwd werd, maar helaas vruchteloos. Thans worden achter den Cultuurtuin op een uitgestrekte oppervlakte de aanplant Carludovica ter hand genomen. Maar of daardoor op voldoende wijze in het hoedenstroo voorzien zal worden, is nog eene problematische vraag.

Wij kunnen daarom niet beweren, dat het bij het Landbouwdepartement in Suriname aan wil ontbreekt, om de hoedenindustrie te willen bevorderen ; maar wel moet worden aangemerkt dat van doelmatige actie evenmin mag worden gesproken.

De hoedenindustrie in Suriname wordt daarom zeer tegengewerkt. Er bestaat eene groote stagnatie in die industrie, zooals wij reeds aanmerkten. Terwijl b. v. op de R. K. Vlechtschool wekelijks minstens 1200 tongen noodig zijn, kunnen er soms niet meer dan 200 worden verkregen. Op de andere vlechtschool zal de toestand wel niet veel beter zijn.

Een andere vraag nu is het, of Suriname eene eereschuld aan de zusterkolonie heeft af te lossen en verplicht is Curaçao met tongen bij te staan ?

De belofte schijnt gedaan. Zulks moeten we uit de jaarverslagen van het Landbouwdepartement opmaken. Nu zal men wellicht zeggen : tot onmogelijke zaken is niemand gehouden. En tot nu toe is Suriname niet bij machte in de behoeften der inlandsche vlechtindustrie te voorzien, laat staan om stroo uit te voeren.

Maar de toezegging blijkt zeer oppervlakkig geweest te zijn. Het maakt op ons den indruk dat men in Suriname niet geweten heeft wat men beloofde, en dat Curaçao zich tevreden stelde met eene vage belofte, zonder er aan te denken, dat aan die belofte groote geldelijke kosten verbonden zijn buiten de cultuur om.

Men rekende aldaar immers er op, dat Suriname tongen zou leveren, en niet enkel plantsoenen. Maar van beide zijden werd over het hoofd gezien, dat de levering van tongen aan Curaçao een bereiding-installatie met zich medebrengt. De tongen toch kunnen slechts een viertal dagen in natuurlijken toestand bewaard blijven. Daarna zijn zij voor de vlechterij ongeschikt geworden. Voor en aleer ze naar Curaçao uit te voeren, moeten zij daarom worden „geprepareerd." wat natuurlijk heel wat in zich besluit.

Over de kosten ook der cultivatie en der preparatie werd niet onderhandeld. Zulks had toch moeten geschieden. Want het ligt voor de hand dat het Surinaamsche stroo veel hooger in prijs zal komen te staan als het stroo uit Maracaibo, indien de onkosten daaraan besteed vergoed worden. Het kan — naar het ons voorkomt — niet in de meening van Curaçao liggen, dat Suriname op eigen kosten voor met Maracaibo concurreerende prijzen het stroo moet leveren.

De belofte dus om stroo aan Curaçao te leveren, is o. i. op zeer ondoordachte wijze door Suriname gedaan, en door Curaçao aanvaard.

Overeenstemming tusschen beide koloniën ware daarom gewenscht geweest, voor en alleer tot die belofte ware overgegaan. Men had met elkander moeten bespreken, wie de kosten dragen zou, Curaçao en Suriname of wel het Moederland.

Thans worden de onaangename gevolgen van eene ondoordachte handeling ondervonden, en bittere teleurstelling geuit.

Dit valt te betreuren voorzeker, maar mag toch geen aanleiding tot verwijten geven. Van beide zijden bestaat schuld, door onnadenkendheid bedreven.

Het is daarom wenschelijk dat tusschen de Gouvernementen van beide koloniën een zakelijk overleg gepleegd worde, om tot eene goede oplossing te komen. Het is ongetwijfeld gewenscht, dat de Nederlandsche koloniën elkaar behulpzaam zijn om de hoedenindustrie in stand te houden en tot bloei te brengen.

Maar ook afgezien van ons hulpbetoon aan Curaçao diene ons Gouvernement meer energie aan den dag te leggen tot bevordering van inlandsche industrieën. De landbouw in Suriname is wel de hoofdzaak, maar mag niet de eenige zaak zijn, waaraan Bestuur's aandacht gewijd is. Inzonderheid mag de vlechtindustrie eene bijzondere bescherming van ons Bestuur voor zich opeischen, daar zij voor den vrouwelijken werkenden stand schier als de eenige bron van normale verdiensten kan aangemerkt worden. Hier geldt het niet een uitsluitend economisch, maar ook een bij uitstek sociaal en zedelijk belang van het grootste gewicht."

Naschrift van den *Amigoe di Curaçao*.

Op een paar punten na zijn wij het volkomen eens met onzen Collega in Suriname :

Dat eerste punt is dit : De eerste en eenige aanleiding, waarom in Suriname begonnen werd de Carludovica-palm aan te planten is geweest, om Curaçao te helpen. Dat geschiedde reeds in 1907.

Dit hebben wij reeds in 1916 in onze artikelenreeks over de *Hoeden-industrie* uitvoerig uiteengezet, (zie No. 1701 van 5 Aug. 1916 en opnieuw in Augustus ll In 1907 bestond er nog geen hoedenindustrie in Suriname.

Eerst later of misschien reeds vrij spoedig daarop is men ook in Suriname op het denkbeeld gekomen ook daar die industrie in te voeren.

Curaçao heeft toen zijn vlechtsters gestuurd om ze daar in het vak te bekwamen. Wij hebben dien opzet ten zeerste toegejuicht, omdat er zóó in Suriname een stimulans méér bestond om de cultuur van de *Carludoren* ter dege aan te pakken.

Feitelijk door het invoeren van die industrie in Suriname heeft onze zusterkolonie ons het materiaal voor den neus weggekaapt, dat daar door het Gouvernement was aangeplant en anders naar Curaçao had kunnen gezonden worden.

Het tweede punt is dit:

Wij gelooven niet, dat in onze kolonie er ooit iemand is geweest, die zelfs heeft kunnen veronderstellen, dat Suriname dat geprepareerde vlechtstroo aan Curaçao *gratis* zou moeten leveren, doch zeker in het gunstigste geval tegen *kostprijs*. Uit onze vroegere artikelen blijkt dit duidelijk, waar wij o. a. reeds vooruit waarschuwden, dat het Surinaamsch Stroo ons *duurder* zou komen te staan dan dat van Maracaibo. Zelfs vonden wij dat nog geen onoverkomelijk bezwaar, omdat de superieure kwaliteit van dat stroo tegen dien duurderen prijs opwoog.

Een punt van gemeenzaam overleg tusschen beide koloniën moet nu in de eerste plaats zijn te trachten de hooge productiekosten van het stroo zoowel mogelijk te reduceeren.

In het tegenwoordig stadium, waarin deze kwestie door het artikel van de *Surinamer* gebracht is, komt het idee, indertijd door Dr. L. Cramer gelanceerd. (zie *Amigoe* van 6 Sept 1919) dat Curaçao terrein in Suriname zou aanvragen, om er zelf voor eigen rekening stroo te cultiveeren, nog meer op den voorgrond.

Het meest verheugen wij ons hierover, dat *de Surinamer* ons bijvalt, waar wij bewezen dat het Departement van den Landbouw in Suriname zoowel in voortvarendheid als ook in werkelijke behartiging van deze aangelegenheid was te kort geschoten.

Wij hechten groote waarde aan dit getuigenis, omdat onze Collega *van nabij* het verloop en den tegenwoordigen stand der zaak veel beter kan beoordeelen dan wij.

In ieder geval moet deze aangelegenheid op een meer gezonde basis geregeld worden.

„Daarom is het wenschelijk (en *noodzakelijk*), dat tusschen de Gouvernementen van beide koloniën, een zakelijke overleg gepleegd wordt om tot een goede oplossing te komen."

Wij hopen dat zonder veel uitstel van beide zijden daartoe de eerste stappen gedaan worden.

Inmuniteit of Besmetting.

VI.

Nu wij eenmaal weten, dat de gele koorts hier niet endemisch is, dat door het buitengewoon snel verloop dezer ziekte het niet mogelijk is (gelijk bij malaria) dat hier personen rondloopen, bij wien de ziektekiemen *latent* aanwezig zijn, ligt de andere conclusie voor de hand, door de ondervinding bevestigd, dat de ziekte steeds van buiten wordt ingevoerd.

En voor de verspreiding der ziekte moet een eerste ziektegeval aanwezig zijn.

Bij de tegenwoordige inrichting onzer quarentaine-maatregelen, valt het betrekkelijk gemakkelijk zoo'n geval van gele koorts op te sporen.

Alle schepen die hier onze haven binnenkomen, krijgen, alvorens ze communicatie hebben met den wal, een bezoek van den havendokter aan boord. Alle passagiers, zoowel zieken als gezonden, wordt de thermometer aangelegd, om de minste temperatuurverhooging te kunnen constateeren. Van stoombooten, die langer dan één dag hier blijven liggen, wordt ook de bemanning eveneens onderzocht. Bij de zeilschepen is dit natuurlijk altijd het geval.

Wordt een geval van koorts geconstateerd, dan wordt deze persoon terstond afgezonderd of naar het hospitaal vervoerd en in observatie genomen.

Schepen, die met geen schoone gezondheidspas binnenkomen, of een haven bezocht hebben, die door gele koorts besmet is, moeten terstond de haven verlaten, om aan het quarentaine-station van de Caracasbaai eerst de passagiers te ontschepen.

Een gelekoortslijder op ons eiland aanwezig is dus de *tweede* factor, noodzakelijk voor de verspreiding der ziekte.

De *derde* factor is, dat de *Stegomyia*, de gelekoortsmuskiet, gelegenheid heeft dien lijder te steken en met het bloed van den zieke tegelijk ook de smetstof in zich op te nemen en daarna weer andere personen te steken.

Wordt dit dus onmogelijk gemaakt, dan blijft de ziekte tot dit enkele geval beperkt, en kan de ziekte zich niet verder verspreiden.

Hoe kan men dit gunstig resultant bereiken?

Toen in de jaren 1903—1905 de schitterende resultaten met de bestrijding der gelekoorts door de Amerikanen in Havana in geneeskundige kringen algemeen bewondering wekte, werd door den toenmaligen Minister van Marine aan Dr. J. A. PORTENGEN, Officier van Gezondheid 1ste klasse bij de Zeemacht aan boord van de *Kortenaer*, destijds als stationsschip in de haven Curaçao vertoevend, de opdracht gegeven te Havana op het eiland Cuba, de inrichtingen tot wering der gele koorts in oogenschouw te nemen en hem rapport uit te brengen omtrent deze twee vragen:

1 o. Wat is er te Havana tot wering der gele koorts gedaan? 2 o. in hoever kan de opgedane ervaring toegepast worden op Curaçao?

Die inrichting in Havana in gebruik om de verspreiding der gele koorts tegen te gaan, werd toen terstond op Curaçao in het St. Elisabeth's Gasthuis onder aanwijzing van Dr. Portengen en onder toezicht van den toenmaligen Stadsgeneesheer Dr. H. Ferguson toegepast. Een vrijstaand en afgezonderd lokaal werd door middel van gespannen metaalgaas voor muskieten geheel ontoegankelijk gemaakt.

Immers, kan de mug den gele koortslijder niet bereiken, of vindt zij binnen het met gaas omspannen lokaal geen uitweg, dan is de verspreiding en overbrenging der ziekte op andere personen door de muskieten geheel onmogelijk gemaakt.

Naderhand is deze isolatie inrichting overgebracht naar de barakken op de terreinen van *Mundoe Nobo*.

Met deze maatregelen kan Curaçao met gerustheid de toekomst te gemoet gaan. Ook al zijn niet alle muskieten hier uitgeroeid, en ook al zou zich hier een enkel geval voordoen, toch weten wij met genoegzame zekerheid, dat de ziekte terstond in hare opkomst zal onderdrukt worden.

Nog een andere feit is er dat wij moeten bespreken.

Het is positief zeker, dat de inboorlingen van ons eiland, (en dit geldt zoowel voor de blanken als voor de kleurlingen) *niet* door de gele koorts worden aangetast. Een uitzondering op dezen regel is nog nooit geconstateerd. Ook Europeanen, die reeds vele jaren hier in de tropen verbleven, blijken voor de ziekte niet meer vatbaar te zijn. Hoeveel jaren er vereischt worden, om inmuun te zijn, is moeielijk te zeggen. Er zijn feiten bekend, dat Europeanen, die reeds drie, zelfs vier jaren hier woonden, nog aan de gele koorts gestorven zijn.

De gele koorts is dus wel is waar een specifieke Tropenziekte, maar alleen gevaarlijk voor Europeanen, meer bepaald voor de nieuwelingen, die nog maar betrekkelijk kort in de Kolonie vertoeven.

Een andere zeer interessante vraag is deze: Hoe komt het, dat Curaçaoenaars en de oud-gedienden onder Europeanen niet door de gele koorts worden aangetast, dus als immuun zijn te beschouwen ?

Voor zoover wij weten, heeft zich de medische wetenschap zich nog

niet met deze vraag ingelaten, alvorens zeker er nog geen oplossing voor gevonden.

Zij negeert de *natuurlijke* immuniteit, gelijk hier op Curaçao met de gele koorts plaats vindt of beschouwt ze als *niet* bewezen. Zij kent alleen de *kunstmatige* immuniteit, gelijk bv. geschiedt door *Serum*–injectie b.v bij diphteritis, tetanus, dysenterie enz, of door inenting, gelijk als voor behoedmiddel tegen de pokken wordt aangewend.

In de zitting van den Kol. Raad van 9 Augustus, waarin de zg muskietenverordening behandeld werd, kwam de Heer C. S. GORSIRA J. P. EZN met een verrassend nieuwe theorie voor den dag, die van den anderen kant door Dr. Waterman ten sterkste werd bestreden.

De Heer Gorsira sprak als volgt:

Mijnheer de Voorzitter! Als ik heden het woord vraag om te spreken over het ontwerp in behandeling, dat is het in de eerste plaats om uiting te geven aan een gevoel van satisfactie, nu ik zie, dat het gouvernement de bestrijding van besmettelijke ziekten eens ernstig ter hand wil nemen. Als consulair ambtenaar ben ik een heelen tijd een klein deel geweest van een der schakels van de groote ketting, die de gevreesde ziekten aan banden leggen moet. Mijne ondervinding heb ik in de praktijk opgedaan en als ik straks wenken geef, dan hoop ik, dat zij zullen worden aangehoord en beoordeeld met dezelfde welwillenheid, als waarmede zij worden uitgebracht.

Ik kan niet den toejuichen, dat bij de samenstelling der verordening eene poging is gedaan om ons te houden in het Amerikaansch verband Onze ligging wettigt die volkomen

Ik vrees echter, dat geheel over het hoofd is gezien het Zuid-Amerikaansch verband, waarin wij zijn en uitsluitend de aandacht is gewijd aan onze ligging ten opzichte van Noord-Amerika. Dit blijkt vooral uit de maatregelen, die men ten opzichte van de gele koorts wil toepassen. Reeds toen Dr. Den Houter hier kwam om de voorbereidende maatregelen te treffen tot het invoeren van eene nieuwe regeling, had ik een kort gesprek met hem hierover, dat, zooals nu blijkt, van geen gevolg is geweest.

Curaçao en Curaçaonaars toch verkeeren ten aanzien van de ziekte, bekend onder den naam van gele koorts, in een heel gunstige conditie. De Curaçaonaar is immuun, mag gerust naar met gele koorts verpeste streken gaan en zal die nooit krijgen; juist om die reden zal op Curaçao nimmer een gele koorts epidemie kunnen zijn, die offers maakt onder de inheemsche bevolking. Ik hoop, dat dit niet zal worden tegengesproken, want ik heb den tijd gekend, toen de leer der immuniteit werd verworpen, toen zeergeleerde en hooggeleerde heeren het hoofd schudden bij mijne verzekering, dat de bevolking hier immuun moest zijn en ik heb toch later onder de quarantaine maatregelen bepalingen gezien, die er op wezen, dat de leer der immuniteit ingang had gevonden. Wij hebben hier eene kostelooze inenting tegen de gele koorts door de muskieten en daarbij worden geen offers geëischt. De Curaçaonaar, die naar streken in Venezuela of andere landen vertrekt, waar de gele koorts heerscht, doet dit met een gerust geweten. Het is niet alleen de Curaçaonaar, Mijnheer de Voorzitter; ook de buitenlander, die zich hier eenige jaren neerzet, zal het groote voorrecht genieten immuun te worden, zulks zonder hulp van zeer geleerde doktoren, maar alleen door de muskieten, die slechts te lastig worden kunnen voor hen, die de handen niet weten of kunnen uitsteken; een klamboe is alles, wat men noodig heeft om in den slaaptijd niet gestoord te worden. Die verder gaan wil en niet immuun wil worden, kan tusschen zonsondergang en zonsopgang met handschoenen en een voile voor het gezicht rondloopen als hij des nachts niet onder gaas is. Vreemdelingen uit van gele koorts vrije streken komen, blijven en gaan; zij krijgen geen gele koorts hier. Ik laat buiten beschouwing een dubieus geval, dat zich opdoet om de tien of twintig jaar en waarvan nimmer de bron van besmetting kan worden opgespoord

Trouwens, Mijnheer de Voorzitter, is het al heel toevallig, dat een virulente mug, die per toeval hier overwaait, juist bij een niet immuun individu terecht komt; bij de immune kan zij geen kwaad doen en haar levensduur is kort; zij zal hier een treurig figuur maken. Komt zelfs een patiënt over en ontwikkelt zich hier bij hem de gele koorts, dan is alles, wat noodig is om de verbreiding van de ziekte onder de heel enkelen niet immune individuen tegen te gaan, het houden van den patient onder gaasbedekking gedurende de ziekte. Men heeft daarvoor met gaas overdekte ramen die men in elkaar kan slaan. Ik ben niet sterk in wiskunde, Mijnheer de Voorzitter, maar ik geloof, dat als ik in staat was door kansrekening te bepalen de mate van gevaar, dat voor den nieuw aangekomene bestaat om hier de gele koorts te krijgen met de reeds bestaande quarantaine-maatregelen, ik dan tot de conclusie zal moeten komen, dat men waarachtig niet te veel geld moet uitgeven om verandering te brengen in den bestaanden toestand Men trekt veel eerder een eerste prijs uit de staatsloterij als men om de 20 jaar een lot koopt, dan dat men hier bij vestiging de gele koorts krijgt. Dit is trouwens in het Amerikaansche verband erkend Op een zoo genaamde „certificate of stay", waarbij blijkt, dat een reiziger een zekeren tijd op Curaçao heeft doorgebracht vóór zijne inscheping, wordt hij vrij toegelaten in Christobal, Canal Zone. Zoo ziet men dus, dat men van wege de maatregelen in Amerikaansche landen niet hoeft over te gaan tot kostbare of drastische maatregelen.

Het is waar, Mijnheer de voorzitter, men heeft dergelijke maatregelen toegepast op de landengte van Panama, maar onder welke omstandigheden? Men zou op een gegeven moment, toen de leer der immuniteit nog niet vaststond, zoowat twintig duizend menschen vervoeren naar een oord, waar niet alleen de gele koorts maar tal van andere koortsen buitengewoon veel offers eischten; het werk dat men er uitvoeren moest, was van dien aard, dat geld niet telde en men maakte de plaats vrij van ziekten Voor het daar verrichte werk, dat onder de toenmalige omstandigheden noodzakelijk was, moet men den hoed afnemen.

Verkeeren wij hier in dienzelfden toestand? Neen, Mijnheer de Voorzitter, de gele koorts heeft veel vroeger leelijk huis gehouden hier onder bemanning van oorlogsschepen of ook wel onder pas aangekomen troepen, en is ook nu en dan een pas aangekomen ambtenaar daaraan bezweken, maar door de schuld van wie? Van de wetenschap, die toen de ziekte niet wist te bestrijden, die hospitalen afkeurde, omdat daarin gele koortspatiënten waren verpleegd, die oorlogschepen met een hoop kosten liet overschilderen, omdat zich een geval van gele koorts had voorgedaan bij een matroos, die misschien in een vreemde haven aan den wal de ziekte had opgedaan. Ik ben niet oud, Mijnheer de Voorzitter en ik heb dat alles meegemaakt, namelijk het afkeuren van hospitalen en het overschilderen van oorlogschepen; groote epidemieën heb ik nooit meegemaakt, ten minste ik herinner het mij niet.

Men moet niet gelooven, dat ik de voorgestelde maatregelen bestrijd, omdat ik behoor tot hen die niet gelooven in sanitaire maatregelen. Ik geloof, dat ik bewijzen gegeven heb, dat ik wel waarde daaraan hecht Ik wil ook niet gaarne zien, dat men gelooft, dat ik hier de gele koorts wil behouden als een behoedmiddel tegen den indringer uit het Noorden, zooals men die ziekte beschouwt in sommige Amerikaansche landen en waarvoor sommigen die hier ook niet ongaarne willen gebruiken.

Integendeel, Mijnheer de Voorzitter, ik vrees, dat door de voorgestelde verandering, wij en de buitenlanders, die zich hier vestigen, in een veel slechter conditie zullen komen, zoolang in de naburige republieken het zuiveringswerk niet is volbracht. Is dit geschied, dan is het onze plicht hier het zuiveringswerk ook te doen, maar niet eerder. Door de plaats vrij te maken van muskieten zullen wij over eenige jaren instede van een immune een voor gele koorts vatbare bevolking krijgen, waarop van de kust overgewaaide of overgebrachte virulente muskieten hoogtijd zullen vieren. Wij moeten niet vergeten, dat de plaatselijke bevolking, voor wie wij in de eerste plaats moeten zorgen, haar bestaan voor een groot deel vindt door te trekken naar die naburige landen en wij mogen de immuniteit bij die menschen niet opheffen en hen daardoor bloot stellen aan de ziekte in die landen, waar het zuiveringswerk nog niet is geschied.

Terloops wil ik even nog zeggen, dat ik niet geloof, dat de voorgestelde bepalingen ten deze, zelfs als zij behoorlijk zullen worden nageleefd, voldoende zijn om de geheele kolonie vrij te maken van muskieten. Ik vrees, Mijnheer de Voorzitter, dat wij zullen krijgen zônes, waar de opwoners immuun zullen zijn, en weer andere waar de opwoners vatbaar zullen zijn voor de ziekte, en het zal mij niet verwonderen, als dan bij verplaatsing van individuen in de kolonie zich gevallen der ziekte voordoen. Ik ben bang, dat de kosten verbonden aan de algeheele zuivering der kolonie van muskieten zoo groot zullen zijn, dat wij die niet dragen kunnen, terwijl de plaatselijke bevolking daar geen nut van hebben zal."

***

Tegenover dit betoog stelde Dr. Waterman, de chef van den Openb. Gezondheidsdienst, zich als volgt te weer.

„Ik meen mij te moeten verzetten tegen hetgeen door den heer Gorsira is aangevoerd en aanbevolen.

Voor mij staat de immuniteit der Curaçaosche bevolking tegenover gele koorts wetenschapelijk nog niet geheel vast, al ben ik geneigd mij neer te leggen bij de ervaring die dit leert.

Toch aangezien het een onmogelijkheid is, dat men tegen een ziekte wordt geimmuniseerd door een muskietenbeet als zoodanig, een immunisatie die slechts teweeg is te brengen door een natuurlijke of kunstmatige *besmetting* zelve, schiet er niets anders over dan dat men tot het besluit zou moeten komen, dat men niet gaarne zou willen uitspreken en wel het volgende, dat zich hier op Curaçao endemisch gele koorts voordoet.

Met het oog op het talrijk vreemdelingenverkeer en de aanwezigheid van niet-immunen, zouden dan toch zeker maatregelen ter bestrijding van de muskieten eerst recht gewenscht zijn. Maar ten slotte, waarom heeft men dan in de laatste 20 jaar geen gevallen van gele koorts waargenomen onder de bevolking of onder de Hollanders?

Mijnheer de Voorzitter. U ziet dus dat de zaken hier zeer gecompliceerd zijn, waardoor het mij verstandiger voorkomt, de maatregelen die elders goede gevolgen hebben gehad, ook hier door te voeren.

VERGADERING VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND.

Maandagavond had in de Raadzaal de 1ste Algemeene Vergadering plaats van het Alg' Ned. Verbond onder het nieuwe groepsbestuur. Het was de eerste kennismaking van het nieuwe groepsbestuur met de leden. Het lag voor de hand, dat in deze eerste Vergadering het Bestuur met zijn program voor den dag zou komen, haar plan van actie zou ontvouwen. In dit verband beschouwd, hadden wij, in aanmerking genomen de groote belangstelling door de leden betoond bij de verkiezing van dit nieuwe bestuur, eene meer volle zaal verwacht; te meer nog bovendien daar op dezen avond introductie van niet-leden was toegestaan.

Het bestuur was met uitzondering van de Heeren Baiz, Boom en Eijbers, die in het buitenland vertoeven, voltallig aanwezig, terwijl ook de Heer A. G. WÖRZER BRUINS, de spreker van dezen avond, mede aan de bestuurstafel had plaats genomen.

Ook de Heer Gouverneur met zijn adjudant was aanwezig, terwijl iets later bij den aanvang der lezing ook Mevrouw Helfrich door den adjudant in de zaal werd binnengeleid.

Nadat door den Voorzitter den Heer Gouverneur hartelijk verwelkomd was, de notulen der vorige vergadering waren voorgelezen, en eenige ingekomen stukken afgehandeld, kwamen twee punten uit de nalatenschap van het vorige Bestuur ter sprake; oprichting van een openbare Bibliotheek en Leeszaal, en ook van een Ambachtschool.

Het tegenwoordig bestuur plaatst zich evenwel op hetzelfde standpunt in deze kwesties als het oude, en is eveneens van oordeel, dat het Groepsbestuur niet kapitaalkrachtig genoeg is om zulk een groote onderneming alleen en zelfstandig te kunnen tot stand brengen en meent dat de uitvoering ervan aan het Gouvernement moet worden overgelaten. Wel zal 't Bestuur zijn best doen, wanneer die *Leeszaal* wordt opgericht, om te zorgen, dat deze ook een specifiek Nederlandsch karakter zal dragen en ook dat op die *Ambachtschool* het Nederlandsch de voertaal van het onderwijs zal zijn.

Een heel dispuut ontspon zich over de vraag van den Voorzitter aan de Vergadering om zich uit te spreken over den uitleg te geven aan art. 10 van de statuten:

„De bestuursleden hebben zitting voor den tijd van drie jaren. Jaarlijks treedt een derde der Bestuursleden volgens rooster af"

„Verkiezing van bestuursleden geschiedt uit en door de leden op de algemeene Vergadering in de maand December op de wijze zooals in de artikelen 11 tot en met 13 omschreven." —

Het groote bezwaar van den Voorzitter tegen een verkiezing in December a. s. was, dat nu reeds 3 leden buitenslands vertoeven, dat de Voorzitter zelf alsdan afwezig is voor zijn a. s. reis naar de Bovenwindsche Eilanden, verder dat de wijze met stembriefjes enz zeer veel tijd vordert enz:

Om al die redenen verzocht de Voorzitter of er geen redenen bestond deze verkiezing tot het volgend jaar December uit te stellen. Al deze redenen waren zeker wel te billijken. Maar de Heer Vooren verklaarde zich tegen uitstel. Het Bestuur heeft op de eerste plaats te waken voor strikte uitvoering der statuten en nu gaat 't niet aan, daarop reeds nu een uitzondering te maken.

Andere leden hadden een andere opvatting van de art. 10. Vooreerst heeft in December a. s. nog geen der leden reeds een jaar zitting

Verder, wanneer reeds *nu* begonnen wordt dit art. van aftreding der leden te gaan toepassen, komen wij logisch in conflict met datzelfde artikel. Immers het art. zegt: dat het Bestuur zitting heeft voor drie jaren. Wanneer dus dit jaar een derde der leden en het volgend jaar weer een derde zou aftreden, dan zou hoogstens maar ⅓ der leden voor den tijd van drie jaren zitting hebben gehad en ⅔ voor veel minder, wat in strijd lijkt met den letter van dit artikel.

Doch de Heer Vooren handhaafde uitdrukkelijk zijn eerste woorden, doch bleek in gebreke te *bewijzen*, dat zijn uitleg de eenig juiste was

Ten slotte sprak de Vergadering zich uit voor verkiezing in December van het volgend jaar, waarop de Heer Vooren verzocht in de notulen op te nemen, dat hij tegen deze opvatting uitdrukkelijk protesteerde als zijnde in strijd met de statuten. De secretaris zal dit protest in de notulen vereeuwigen.

Alsnu kwam het Bestuur met eenige nieuwe voorstellen voor den dag

1e. Een bijdrage te geven aan de pasopgerichte Vereeniging *Huisvlijt*

Aan de Vergadering werd verzocht zich uit te spreken of zij daar genoegen meenam of dat zij zich daartegen verklaarde Niemand had daartegen bezwaar. Wel, toen de Voorzitter verzocht werd, het bedrag te noemen, gingen er stemmen op tegen het erg minieme bedrag van fl 15 dat het Bestuur aan *Huisvlijt* had toegedacht. Doch uit de inlichtingen van den Voorzitter bleek, dat het Bestuur wel tot een grootere bijdrage zou besloten hebben, indien de kas het had toegelaten, zoodat zoonoodig, en zoo mogelijk volgende jaren wel een royaler bedrag zal gevoteerd worden.

Van de toevallige omstandigheid, dat mevr. v. Breemen-Kruyt zoowel lid van het Groepsbestuur alsook Bestuurslid van *Huisvlijt* is, maakte de Heer SCHOLTENS gebruik om aan Mevr. van Breemen, een vraag te stellen, die hier op deze Vergadering, volgens onze bescheiden meening, geheel niet op zijn plaats was. Spreker wilde weten, of de vrouwen het geld voor hun werkstukken, die zij aan *Huisvlijt* verkoopen, zelf in handen krijgen. Een ieder trok een verwonderd gezicht op die vraag, ook Mevr. van Br. begreep de bedoeling dier vraag niet en vroeg wat de Heer S. dan eigenlijk zou willen. Spreker verklaarde zich nu nader, door te zeggen dat hij het beter zou vinden, wanneer dat geld b. v. op een Spaarbankboekje zou geplaatst worden om te voorkomen, dat een echtgenoot of vader, dat geld misschien zou misbruiken om er drank voor te koopen. De Secretaresse van *Huisvlijt* antwoordde zeer terecht dat H. juist daarvoor was opgericht, om te zorgen dat de vrouwen *terstond* het geld voor hun werkstukken in handen kregen zonder te moeten wachten, om hen zoodoende uit hun armoede op te heffen. Wij, voor ons zouden daaraan nog kunnen toevoegen, dat in onze Curaçaosche Maatschappij onder den werkenden stand het een vaste regel is, dat gehuwde vrouwen en volwassen dochters het geld, dat zij persoonlijk verdienen bv. door hoedenvlechten naaien, borduren enz. ook voor zich zelf houden en daarover zelf beschikken, of daarvan voor zich zelf een spaarpotje vormen, zoodat het gevaar, waarvoor de Heer Scholtens beducht is, al heel weinig aanwezig is.

Na dit kleine intermezzo kwam het tweede voorstel van het Bestuur ter tafel, en vroeg de Voorzitter, naar aanleiding van het rapport van de Staatscommissie, het vorig jaar uitgebracht over *Vereenvoudigde Spelling* of de Vergadering hierover haar gevoelen wilde uitspreken of althans aan het Bestuur machtiging wilde verleenen om de noodige stappen te doen tot invoering dezer *Vereenvoudigde Spelling* ook hier in de kolonie. Het bleek al heel spoedig dat niet alle aanwezigen vurige voorstanders van de nieuwe spelling waren, doch dat er al evenzeer zoowel gematigde als heftige tegenstanders van het Kollewijnsch aan het woord kwamen. Het grootste bezwaar van de laatsten was voornamelijk om aan het bestuur *carte blanche* te geven, zonder recht te weten *welke* stappen het van zins was te doen. Anderen vroegen nadere uitleg of het Bestuur soms plan had direct hier in de kolonie propaganda te maken voor het nieuwe systeem, of alleen bij de Regeering in het Moederland of bij de Kolonie aan te dringen zich officieel *vóór* het systeem te verklaren. De Voorzitter bracht nog geen voldoende klaarheid door de machtiging der leden te vragen, om althans den *eersten* stap in die richting te mogen doen.

Geheel afgezien van de vraag of men voor- of tegenstander is van de *Vereenvoudigde Spelling*, gehoord de uiteenloopende opinies op Maandagavond, staat het nu reeds vrij zeker vast, dat het positie nemen van het Bestuur in deze kwestie en het eventueel propaganda maken hier in de kolonie voor het nieuwe systeem een groote verwarring in de taal en oneenigheid onder de leden van het Verbond na zich zal sleepen. Het Nederlandsch is hier nog min of meer te beschouwen als een vreemde taal. Wanneer dan die taal door den eenen zus en door den anderen zóó geschreven wordt, wekt dat verwarring en spotlust onder al degenen, die deze taal nog niet volkomen machtig zijn.

Ook daarmee komt men niet verder, zoo men ieder vrij laat, de oude of nieuwe spelling te volgen. De verwarring en oneenigheid wordt er niet minder door. Eerst dan wanneer de Regeering de nieuwe spelling op de scholen en in alle officieele stukken *verplichtend* stelt, zooals indertijd ook met de spelling van DE VRIES en TE WINKEL plaats vond, kan de verwarring ophouden. Dat besluit der Regeering moeten wij afwachten.

Veel sympathieker leek ons het derde voorstel van het Bestuur: „*Een eigen Vergaderlokaal*".

Aanleiding tot dit voorstel was een brief van het Bestuurslid Mevrouw van Breemen-Kruyt, waarin deze dame aan het Bestuur het plan ontvouwde, hoe de band tusschen Hollanders en Curaçaoenaars hier in de Kolonie hechter en inniger en de Nederlandsche stambelangen beter gepropageerd konden worden nl.:

a. Door een eigen vergaderzaal. *b.* door gezellige bijeenkomsten b. v. eens per maand. *c.* door jongeliedenafdeelingen te vormen. *d.* door geregelde foto–wedstrijden onder amateurs. *e.* door reclame-wedstrijden onder winkeliers te organiseeren. *f.* door inlichtingen te verstrekken aan ouders voor hun kinderen die naar Holland gezonden worden enz. enz.

De uitvoering van vele dezer plannen hangt nauw samen met een eigen vergaderlokaal. Bovendien zou *Huisvlijt* met het Verbond in die richting in de toekomst kunnen samenwerken, wanneer ze beiden over een groot gemeenschappelijk vereenigingslokaal konden beschikken.

Dr. MÖLLER was over al deze plannen zoozeer opgetogen, vooral omdat het initiatief daartoe van de eerste dame, die in het Bestuur zitting had gekregen, was uitgegaan, dat spr haar daarover zijn compliment maakte, waarmede de Vergadering door een hartelijk applaus instemde.

De Heer Scholtens stelde nog voor, ook hier taalexamens af te nemen voor Nederlandsch in den geest van den *Taalbond* in Zuid-Afrika.

Het was reeds vrij laat geworden toen al die punten waren afgehandeld, en de Voorzitter het woord verleende aan den spreker van dien avond den Heer A. G. MÖRZER Bruins, die ook reeds vroeger onze kolonie bezocht als inspecteur van de sisal onderneming op St. Eustatius en Mont-Pleasant alhier.

De spreker had als zijn onderwerp gekozen: *De ontwikkeling van den Nederlandschen landbouw sedert 1880 en de opkomst van den landbouw in Nederlandsch-Indië. Wat is daaruit voor Curaçao te leeren?*

Wegens plaatsgebrek moeten wij tot onzen spijt het verslag dezer lezing tot de volgende week uitstellen.

Berichten uit de Kolonie.

Een jubilaris.

A. s. Donderdag 13 November viert de Eew. frater Dionisius, onderwijzer aan het St. Thomas–College het zilveren feest van zijn intrede in de Congregatie van de Eerw fraters van Tilburg.

Den 15 October 1899 kwam frater Dionisius op Curaçao en is al dien tijd met zeer veel verdienste aan het onderwijs werkzaam geweest.

Een bijzondere verdienste heeft de jubilaris zich bovendien nog verworven door zijn Museum, waarvan hij de grondlegger, organisator en directeur is.

Al zijn beschikbare vrije uren heeft hij daaraan besteed. Met echten speurzin en wetenschappelijken ernst wist hij overal interessante voorwerpen op ethnographisch, historisch of natuurkundig gebied bij elkaar te verzamelen en met veel smaak in de lokalen te rangschikken.

Ook wanneer hij U als cicerone tusschen al die honderden vreemde voorwerpen rondleidt, weet hij den bezoeker te boeien door zijn kennis

en enthusiasme waarmede hij de beteekenis van elk voorwerp toelicht.
Aan den jubilaris onze hartelijke gelukwenschen.

Gaat de Koningin naar Indië?

Het idée van een bezoek van de Koningin aan Oost-Indie ontmoet veel waardeering.
Er is een commissie gevormd uit de voornaamste personen te Batavia en omvattende de leidende vertegenwoordigers uit den handel en alle inlandsche vorsten, om de Koningin der Nederlanden dringend uit te noodigen, zoo spoedig mogelijk een bezoek te brengen aan Oost-Indië, om de banden, die koloniën en moederland vereenigen, nauwer aan te halen.
Men seint nog uit Weltevreden aan de N. R. Crt.:
Een comité is opgericht ten behoeve van het bezoek der Koningin aan Indië onder presidium van den president-directeur der Javasche Bank, den heer E. A. Zeilinga; leden zijn de heeren W. F. van Beuningen, secretaris der Bataafsche Petroleum Maatschappij, K. A. P. Bosscha, hoofdadministrateur der onderneming Malabar, C. van der Linde, directeur der Koninklijke Paketvaart Maatschappij, en dr. Hoesein. Voorts zal een eerecomité gevormd worden, waarin verschillende vorsten, regenten, ambtenaren, officieren, journalisten en particulieren zullen uitgenoodigd worden zitting te nemen, terwijl de hoofden van gewestelijk bestuur en de burgemeesters zijn aangezocht, in de voornaamste plaatsen sub-comité's te vormen voor het inzamelen van adhaesiebetuigingen.

De Zeeland.

Reeds Donderdagmorgen was ons station van de draadlooze in het Riffort in contact met de oorlogsbodem de *Zeeland* die zich nog op 1200 mijlen afstands bevond.
Het schip kan Maandagavond of Dinsdagmorgen hier verwacht worden, om weer Dinsdag den 18 November de reis naar de Bovenw. Eilanden te aanvaarden, ten einde den Heer Gouverneur met gezelschap daarheen over te brengen.

Werkstaking.

Volgens telegrammen deze week alhier gepubliceerd, is het einde van de werkstaking onder de dok- en havenarbeiders in New-York deze week te verwachten, zoodat we nu binnen 14 dagen weer de komst der booten uit New-York kunnen tegemoet zien.

S S. Prins-Frederik Hendrik.

Naar wij vernemen kan de *S S. Prins Frederik Hendrik* a. s. Dinsdag hier verwacht worden. Zijn reis is enkele dagen vertraagd, doordat hij een zijner schroefbladen verloor en daar voor in het dok op Trinidad moest hersteld worden.

De West-Indische Gids

INHOUD.

Aflevering 4.

Kleeding der Surinaamsche bevolkingsgroepen, door Th. van Lelyveld. —Volksgezondheid, door van Kol.— Surinaamsche ziekten door C. Bonne.— De Zaad en Schulpritsen van Suriname, door Dr. H. van Capelle.— —Uit Suriname's Verleden, door S. Kalff — Salarisverbetering der ambtenaren in Suriname, door Mr. Dr. Fock. — Wijziging regeeringsreglement van Curaçao door Prof. J. Boeke.
Aanvaardingsrede van den Gouverneur van Curaçao. — Uit de Pers — Boekbespreking, door Dr. W. D. Benjamins. — Bibliographie. — Mededeelingen.

Kamer van Koophandel.

De verkiezing van drie leden der Kamer van Koophandel en Nijverheid alhier zal plaats hebben op Donderdag, 13 November a.s., van des vóórnamiddag 9 uur tot 12 uur, in de zaal van den Kolonialen Raad. Aan de beurt van aftreding zijn de leden: E. M. PENSO, C. S. GORSIRA JPEz. en J. L. PENHA.

Officiëele berichten.

Van de vorige week

Aan den agent van politie tweede klasse op Aruba M. M. Dammers is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof verleend, met vergunning zich naar Curaçao te begeven.
Aan den tweeden kommies derde klasse, tevens loods en havenmeester te Kralendijk A. Nicolaas is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof verleend, en William Raven is tijdelijk belast met de functien van loods en havenmeester aldaar.
De tijdelijke agent van politie tweede klasse A. Berghmans is ontheven van zijn werkzaamstelling bij de politie alhier.
De tijdelijke agenten van politie tweede klasse E. Lablans, F. P. Nanoy en C. P. Deleon zijn op hun verzoek eervol ontheven van hunne werkzaamstelling bij de politie.
Aan den kommies verificateur 2de klasse alhier H. G. Quast is tot herstel van gezondheid een maand verlof verleend.

Van deze week.

Aan den hoofdagent van politie alhier P. Mackay is tot herstel van gezondheid een maand verlof verleend.
Mej. J. H. Thielen is benoemd tot tijdelijke tweede beambte, en werkzaam gesteld ter Administratie van financiën.
De 2e commies ter administratie van financiën Ph. F. de Haseth PLz is overgeplaatst naar de griffie van het Hof van Justitie in deze kolonie.
Aan den heer J. H. Lampe, griffier bij het kantongerecht op Curaçao, is op zijn verzoek eervol ontslag uit 's lands dienst verleend, onder dankbetuiging voor de door hem aan den lande bewezen diensten.
Aan den heer Lampe voornoemd is op zijn verzoek eervol ontslag verleend als wijkmeester van de 1ste wijk Willemstad, en als zoodanig is benoemd de heer C. J. Debrot.
De heer J. L. C. Monsanto, ontvanger enz. op Bonaire, is op zijn verzoek eervol ontheven van de verdere waarneming der betrekking van Gezaghebber van Bonaire; en aan hem is om gewichtige redenen drie maanden verlof verleend, met vergunning zich naar Panama te begeven.
Tot plaatsvervangend lid van de commissie van aanslag in de inkomstenbelasting op St. Eustatius is benoemd de heer N. R. P. Mussenden.
De heer P. Barentsen, technisch ambtenaar van den Rijkswaterstaat der vierde klasse met verlof, is tijdelijk in dienst der kolonie aangesteld en belast met de waarneming van het ambt van opzichter bij het Departement van Openbare Werken in de kolonie Curaçao.
Aan den agent van politie tweede klasse op Bonaire J. van Delden is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof naar Curaçao verleend.

Merida.

Van bevriende zijde geweest ons de opmerking dat de *Merida* niet door de *Perou* naar Puerto Cabello is gesleept. Integendeel gaf de *Perou* op het noodsein van de *Merida* ten antwoord dat hij op 190 mijlen afstand en reeds twee dagen ten achter was. Maar de *Perou* seinde den noodtoestand van de *Merida* naar Curaçao, waarop de *Lysyfjord* er op uittrok, die op de hoogte van Chiribichi het schip aantrof en naar Puerto Cabello bracht. Inmiddels is de *Merida* al in onze haven teruggekeerd en weer vertrokken voor zijn gewone route tusschen de na bijgelegen havens.

Huisvlijt.

Woensdag morgen is het lokaal van *Huisvlijt* geopend. Voor wie het nog niet weet, deelen wij mede dat het verkooplokaal gevestigd is in de Breedestraat Punda, tegenover het groote winkelhuis van den Heer Morris Curiël. En dan kan men niet meer verdwalen, want drie groote reclameborden in het Hollandsch, Spaansch en Engelsch verkondigen wat daar te koop is.
De dames zijn in hun eerste optreden buitengewoon bescheiden geweest. Alsof zij zelf beducht waren voor succes, hebben zij in een klein eenvoudig huisje hun tent opgeslagen. Doch de Dames kunnen gerust zijn. Wij gelooven dat niemand meer aan het volkomen succes zal twijfelen. Den eersten dag der opening is er reeds voor een bedrag van ongeveer 250 fl. verkocht.
Een reuzensucces voor de nieuwe vereeniging.
Het zag er gezellig uit op dien eersten morgen der opening Alle dames van het Bestuur waren in opgetogen stemming aanwezig, en leidden de bezoekers rond en gaven uitleg van alle keurige artikeltjes die daar op de tafels en in vitrines en kasten lagen uitgestald.
Ten 10 uur kwam de Heer en Mevrouw Helfrich en dochter eveneens een bezoek brengen. Aan Mevrouw Helfrich werd een prachtige bouquet aangeboden, welke attentie de hooge bezoekster aangenaam verraste en op hoogen prijs werd gesteld.
Wij vermogen het niet al de artikelen op te noemen, die hier voor de kijk- en koopgrage blikken lagen uitgestald.
Handwerkjes in alle genres, alles even keurig en chic, struisveeren, schelpen- en was artikelen, keurig vlecht- en schilderwerk, enfin alles wat Curaçaosche Huisvlijt met vaardige hand weet tot stand te brengen.
De dames zullen goed doen dat bescheiden winkeltje in het oog te houden. Zij zullen er altijd iets van hun gading vinden.
Een enkele goede raad willen wij de dames van het Comité geven.
Ziet nu reeds uit naar een veel grooter lokaal. Het stijgend succes zal, wie weet hoe spoedig reeds, U dwingen uw *Huisvlijt* naar ruimer lokaliteit over te brengen.
Wat betreft de koop en verkoop der artikelen verwijzen wij naar de advertenties in dit nummer.

Nieuwe Handelsvereeniging.

Dezer dagen is hier tot stand gekomen de *West-Indische Handels Maatschappij*, waarvan de oprichters zijn de Heeren: G. MÖRZER BRUINS, alhier, J. WOLTMAN JR, directeur van een hypotheekbank te Veendam, Mr. H. A. G. VENEMA, te 's Hage, H. J. C. BODENBURG HELLMUND praktizijn alhier.
De eerstgenoemde zal de directeur, de laatste Commissaris zijn der Vereeniging.
Door de oprichters wordt in de Vennootschap ingebracht een kapitaal van 50,000 fl., terwijl geleidelijk het kapitaal tot 250,000 fl. zal worden opgevoerd te plaatsen in aandeelen van 1000 fl

Saint-Martin.

Wegens het aftreden van den Heer C. G. van Romondt als landraad, moest er een nieuwe verkiezing op Saint-Martin plaats vinden.
Er is dezen keer van weerszijden hard gewerkt voor deze verkiezing. Er waren twee candidaten. De Heer W. Netherwood candidaat van den koopmanstand verkreeg 30 stemmen, terwijl de Heer J. C. Waymouth de candidaat van de volkspartij 37 stemmen op zich vereenigde.

Een nieuwe Bank.

Volgens de *Vrijmoedige* heeft de Colombiaansche Materialiteits-Bank ten behoeve van haar Curaçaosch Agentschap voor de som van 7000 dls. het huis no. 11 in de Breestraat Punda aangekocht, met de bedoeling om dit pand voor kantoren van haar Agentschap alhier in te richten. Waarschijnlijk zal op de bovenverdieping het consulaat van Colombia gevestigd worden.

V. V. V.

Onder de verwijzing naar onderstaande advertentie bevelen wij voor al den handelsstand en de agentschappen van de verschillende stoomvaartlijnen en Bankvereenigingen enz. enz. ten dringendste aan hun steun te verleenen aan de uitgave reclameboekjes van het *Vreemdelingenverkeer*, door het plaatsen van advertenties

HAVEN-NIEUWS
VAN 28 OCT. — 9 NOV.

Schip	Kapitein	Aankomst	van	Vertrek	naar
Merida	Johanson	4	Pto Cabello	4 Nov	Maracaibo
Jan v Nassau	de Graaf	28	Barbados	29	Pto Plata
Lijsefiord	Gousel	1 Nov	Pto Cabello	1	Maracaibo
M Cigogne	Liehner	4	Pto Cabello	?	?
Lijsefiord	Gousel	5	Maracaibo	5	Maracaibo
A. S Giorgio II	Razetto	5	Pto Cabello	5	Pto Colombia
Bologna	Seritano	8	Pto Cabello	8	Pto Columbia
Eleonora Ma	Moller	7	Falkbaal	7	Zweden
Merida	Johanson	7	Maracaibo	8	Maracaibo
Oranje Nassau	v d Est	9	Pto Colombia	9	Pto Cabello
Lijsofiord	Gausel	9	Maracaibo	10	Maracaibo

Schoeners	Aankomst	van	Schoeners	Vertrek	naar
20 de Julio	28	Aruba	*Carolina*	28	Maracaibo
Republica	28	St Doming	*Russia*	29	St Domingo
Hollandia	29	Barbados	*Hollandia*	30	La Vela
Princes Juliana	29	Barbados	*Lelia*	31	Bonaire
El Paso	29	Rio Hacha	*Sirena*	1	Maracaibo
Maria	29	Bonaire	*Favorita*	1	La Vela
Esperanza	29	Maracaibo	*Republica*	2	Sto Domingo
Segunda Maria	29	Rio Hacha	*Fricia*	3	Maracaibo
Juanita	30	Ferabona	*Esperanza*	3	Maracaibo
Lelia	31	Aruba	*Julia Amelia*	3	Martinique
Luiciana	31	Pto Rico	*Lelia*	3	Aruba
Favorita	31	La Vela	*Virginia*	3	Maracaibo
Julia Amelia	1	La Vela	*Mary Lewis*	4	Barbados
Mary Lewis	2	Dominica	*Silfide*	4	Barbados
Fercy	2	Rio Hacha	*Maria*	5	Bonaire
Viuda Alegre	2	Rio Hacha	*Princes Juliana*	6	Aruba
Frieda	3	Maracaibo	*Lelia*	7	Bonaire
Lelia	3	Bonaire	*La Providencia*	7	La Vela
Estelie	3	Bonaire	*Julia Ramona*	7	Martinique
Silfide	3	Aruba	*Segunda Maria*	7	Rio Hacha
Pr Restrepo	4	Martinique			
E Theriadd	4	Barbados			
Maria	5	Bonaire			
Themis	5	Maracaibo			
Fecilidad	5	Maracaibo			
W Moody	5	Maracaibo			
Lilian	5	Aruba			
La Providencia	6	La Vela			
Julia Ramona	6	La Vela			
Lelia	6	Aruba			
Marina	8	Maracaibo			

GEWIJZIGD ONTWERP-VERORDENING

REGELENDE HET ONDERWIJS

IN DE KOLONIE CURAÇAO.

Memorie van Toelichting.

(*Vervolg.*)

Voor 1919 komen naar de gemiddelde sterkte der schoolbevolking in de eerste zeven maanden gerekend voor ondersteuning in aanmerking:

4 onderwijzers 1ste klasse
7 „ 2de „
41 „ 3de „
46 „ 4de „

29 kweekelingen, waarvoor naar den maatstaf van § 1 en 2 van artikel 3 van het Koninklijk Besluit van den 23sten Juli 1913 No. 15 (P B 1913 No 47) een bijdrage van f 64 100 zal worden verleend. Daar ook nog een bedrag van f 5 010,— voor scholenbouw enz., ingevolge § 4 van genoemd artikel wordt verleend, zal de vermoedelijke bijdrage voor 1919 in totaal f 69 110,— beloopen.

Volgens het bepaalde in de artikelen 70, 1ste lid, 144 en 145 zouden voor de onderwijzers en kweekelingen die in 1920 geacht kunnen worden in de scholen der R. K. Missie werkzaam te zijn de volgende bedragen als ondersteuning worden gegeven:

3 hoofdonderwijzers àf 2500. f 7 500
53 onderwijzers à f 1400...... f 74 200
54 hulponderwijzers 2de rang à f 800.................................43 200
22 kweekelingen á f 400............8 800

Te zamen...... f 133 700

Hierbij komen nog:

a Toelagen aan hoofden van scholen (art. 70, 5de lid):
2 scholen voor U. L. O. à f 250 f 500
20 scholen voor G. L. O met meer dan 150 leerlingen à f 150...... f 3 000
6 scholen voor G. L. O. met minder dan 150 leerlingen à f 100 f 600
Te zamen f 4 100

b Toelagen wegens het bezit van akten (art. 70, 2de lid):
52 akten à f 50.............. 2 600

c. Toelagen wegens het onderwijzen van het vak waarvoor de onderwijzer een akte bezit (art. 70, 3de lid) 23 akten à f 100......... f 2 300

d Tegemoetkoming in de kosten voor het aanschaffen van leermiddelen en schoolbehoeften voor leerlingen van scholen voor G. L. O. ± 5500 ll. à f 1.............. 5 500

Totaal....... f 148 200

Daar de uitgaven voor scholenbouw niet vooruit te ramen zijn, moet dit totaal bedrag niet vergeleken worden met het boven aangegeven totaal bedrag aan ondersteuning voor 1919 om de vermoedelijke meerdere uitgave te ramen. Deze zal zijn f 148200, — f 64100, — of f 84100, — vermeerderd met het bedrag, dat aan bouwkosten meer vergoed zal worden dan f 5010,—

De onkostenberekening verstrekt door den Apostolisch Vicaris luidt:

Van de 151 leerkrachten zijn er 10 in uitsluitende opleiding; de overige 141 nemen allen geregeld aan het onderwijsgeven deel. Hiervan zijn:

33 Fraters van Tilburg
48 Zusters Franciscanessen
26 Zusters Dominicanessen
34 leeken, waarvan 1 onderwijzeres 3de klasse, 8 onderwijzeressen 4de klasse en 25 kweekelingen.

Het *onderhoud*, omvattend voeding, kleeding, huisvesting, wasch, bediening, verpleging, ontspanning enz. van een Frater komt gemiddeld te staan op f 1000, — van een Zuster op f 925, — en van een leek op f 500

Voor *invaliditeit* wordt 8% van deze bedragen gerekend en voor *verlofreizen* 10% (dit laatste naar het voorbeeld van de subsidieregeling voor het bijzonder onderwijs in Nederlandsch-Indië). De *afschryving* op de gebouwen (scholen en woningen van de onderwijzers) wordt op 2½% *) gesteld. Voor *leermiddelen* wordt aangenomen het door den Inspecteur van het onderwijs berekende bedrag, dat bij gepaste zuinigheid jaarlijks besteed zal moeten worden om de scholen van naar diens oordeel voldoende leermiddelen te voorzien Daarbij worden nog bedragen gevoegd voor inspectie voor *opleiding*, voor *vervoer* naar de scholen en voor *onderhoud* der gebouwen. Hierdoor ontstaat de volgende opgave:

Onderhoud	33 Fraters á f 1000	f 33000,
	74 Zusters á f 925	68450,
	34 leeken á f 500	17000,
	Totaal	f 118450,

Invaliditeit 8% } 18 %
Verlofreizen 10% }
van f 118 450 = f 21321
Inspectie f 2000
Opleiding in de kolonie en in het moederland) met inbegrip van uitrusting en overtocht f 12500
Vervoer (van en naar school, tusschen de eilanden) f 1500
Onderhoud gebouwen f 7500
Afschrijving op 28 scholen en onderwijswoningen 2½ % van f 400000 = f 10000
Leermiddelen f 9000

Bruto uitgaven f 182271
Schoolgeld der U. L. O. scholen f 9000

Netto bedrag der uitgaven f 173271

Uit dit eindcijfer der kostenberekening moge blijken, welk gering gedeelte van de totale uitgaven tot dusverre door de genoten ondersteuning gedekt werd. Het aanzienlijk bedrag, waarmede de bijdrage voor het R. K. bijzonder onderwijs zal moeten worden verhoogd, indien het ontwerp wordt aangenomen, mag naar ondergeteekende meent, geen reden zijn om deze billijke verbetering zijn steun te weigeren O k moge met voorbij gezien worden, dat opening van andere bijzondere scholen dan katholieke zeer goed mogelijk is. Wanneer deze aan de eischen der verordening voldoen, mag men het personeel, zeer waarschijnlijk alleen leeken, een billijke ondersteuning niet onthouden.

De nu voorgestelde regeling steekt nog altijd ongunstig af bij de in Suriname geldende, die in 1904 ingevoerd, in 1914 reeds door het Koloniaal bestuur onvoldoende werd geacht. Daar wordt voor de onderwijzers bij het bijzonder onderwijs het *gemiddelde* van maximum en minimum der openbare onderwijzers toegekend, zijnde:

Hoofd in Paramaribo:

verplicht { 1ste rang f 3 000, = hoofdonderwijzer.
2de rang f 2 600,
toegelaten 3de rang f 975, = onderwijzer.

Hoofd in de districten:

verplicht { 1ste rang f 2 600, 2de rang f 1 950, 3de rang f 1 300,
(mogelijk) 4de rang f 600,

Onderwijzer in Paramaribo:

1ste rang f 2 400,
2de rang f 1 650,
3de rang f 975,
4de rang f 600,

Onderwijzer in de districten:

1ste rang f 1650,
2de rang f 1650.
3de rang f 975.
4de rang f 600.

Voor kweekelingen geen bijdrage, doch voor gebuwden 1ste en 2de rang f 200.
3de rang f 150.
4de rang f 100.
terwijl de bijdragen voor scholenbouw aanmerkelijk hooger zijn.

Aannemende, dat de 4 rangen van Suriname en de 4 klassen van Curaçao elkaar dekken, zou naar deze regeling voor de onderwijzers der Curaçaosche bijzondere scholen worden ontvangen:

3 hoofdonderwijzers hoofden van scholen à f 3 000 f 9 000.

53 { 16 onderwijzers 2de klasse:
6 hoofden stadsdistrict á f 2600 f 15 600.
3 hoofden districten à f 1950 f 5 850.
7 onderwijzers à f 1650 f 11 550
f 33 000
37 onderwijzers 3de klasse:
3 hoofden stadsdistrict à f 975 f 2 925.
7 hoofden districten à 1300 f 9 100.
27 onderwijzers à f 975 26 325.
f 38 350

54 onderwijzers 4de klasse à f 600 f 32 400.

Totaal..... f 112 750,

Werden de gemiddelden der bezoldigigingen van de openbare onderwijzers in de kolonie Curaçao tot grondslag genomen, dan zou de ondersteuning moeten bedragen:

3 hoofdonderwijzers á $\frac{2500+3500}{2}$ (3000) f 9 000
53 onderwijzers á $\frac{1400+2500}{2}$ (1950) 103 350
54 hulponderwijzers á $\frac{800+1200}{2}$ (1000) 54 000

Totaal.... f 166 350.

Het in 1914 in Suriname ingediende ontwerp-onderwijsverordening stelde voor ten behoeve van de onderwijzers der bijzondere scholen gelijke ondersteuning te verleenen, als de bezoldiging der openbare onderwijzers met gelijke bevoegdheden zou bedragen.

Ofschoon het niet noodig geacht wordt, ook nog vergelijkingen te maken met Nederlandsch-Indië, meent ondergeteekende er toch op te moeten wijzen, dat ook daar bij ongeveer gelijke eischen hooger ondersteuning wordt verleend, dan in dit ontwerp wordt voorgesteld.

Ten einde Uwen Raad in de gelegenheid te stellen deze onderwerpen na te gaan, worden uittreksels van de betreffende regelingen en ontwerpen in Nederlandsch-Indië en Suriname, benevens het ontwerp lager onderwijswet 1919, ontwerp Nijverheids onderwijs-wet ter inzage gezonden

De gewijzigde tekst thans aangeboden kan gemakkelijk vergeleken worden met het ontwerp van 10 November 1917, doordat de veranderingen óf anders gedrukt zijn óf achter het artikel is aangegeven dat het *nieuw* is, wat ook „belangrijk gewijzigd" kan beteekenen. Bij elk artikel is bovendien het artikel van het ontwerp aangeduid, dat geheel of gedeeltelijk met het nieuwe overeenkomt.

Een overzicht der hoofdstukken en artikelen wordt tevens ter inzage verstrekt.

*) Dit percentage is gesteld in verband met artikel 198 van het ontwerp L O. Wet.